

Symposium Winterstamps

De toekomst van de filatelie

Na de inleiding door Gijsbrecht van Dommelen mag ik u mijn kijk op de **ontwikkeling van de filatelie en haar toekomst** geven. Ik sluit niet uit dat mijn woorden aanleiding zullen geven tot het stellen van vragen, want de inhoud kan voor sommigen van u redelijk confronterend zijn. U hoeft het er ook niet met mijn tekst eens te zijn. Zie mijn uiteenzetting als een openingszet om met elkaar straks van gedachten te kunnen wisselen.

I. Inleiding.

Het onderwerp 'toekomst' stond vroeger nooit op de agenda. De toekomst was er gewoon. Dat is nu wel anders, want er is vrijwel **geen opvolging** in zicht. Dat weet iedereen. Maar hoe kan dat eigenlijk? De meesten van ons hadden in hun jeugd weinig anders omhanden dan buitenspelen. Veel ander vermaak was er niet. Postzegels, tolleren en knikkers kwamen dan al snel in beeld als tijdverdrijf. Postzegels vormden ons venster op de wereld met beelden waarbij je kon wegdromen. De vakanties gingen destijds meestal niet verder dan de camping aan het strand van Harderwijk, maar met postzegels kon je heel de wereld over.

Niet alleen postzegels kennen vrijwel geen opvolging. Hetzelfde geldt voor modelbouw, bridge, biljarten, duiven melken, etc.

Al ver voor het breed beschikbaar komen van internet halverwege de jaren negentig kwamen er **medio jaren zeventig spelcomputers** op de markt die overigens pas vanaf midden jaren tachtig breed verkrijgbaar en betaalbaar werden. Je zou je met recht kunnen afvragen of de merkbaar dalende

belangstelling van de jeugd voor filatelie in deze periode hiermee verband hield. Ook verbeterde het **televisieaanbod** sterk. Denkt u aan het beschikbaar komen van **KabelTV in 1988** met maar liefst 30 kanalen. Tien jaar later deed de **personal computer** zijn intrede. Zaken als postzegels werden snel minder interessant en **verloren voor de jeugd hun status en aantrekkingskracht**. Postzegels werden niet langer geassocieerd met 'fun', maar met 'duf' en 'stom'. Met de komst van de **smartphone in 2007** kreeg de belangstelling die er van de kant van de jongeren nog voor de filatelie (en vergelijkbare vormen van vermaak) was de **genadeklap**. In de huidige wereld bestaat er **geen verveling meer**, want de smartphone, de belangrijkste uitvinding van onze tijd, heeft ieders aandacht. Je kunt er ongeveer alles mee. Zelfs bellen!

II. Hoe was het ook alweer?

Na het verschijnen van de eerste postzegel in **1840** kwam de belangstelling voor deze gekleurde papiertjes vrij snel op. Vanaf **1862** verschenen de eerste albums en catalogi. Direct daarop volgde een snelle uitbreiding en aan het eind van dit decennium ontstonden er verenigingen. Vanaf rond **1880** was het postzegels verzamelen een wereldwijd verbreide hobby geworden, die bleef groeien. De gouden jaren noemt men wel de periode **1910-1930**, toen elke schooljongen en notaris een album bijhield. Niet voor niets werd het postzegels verzamelen '**The king of hobby's and the hobby of kings**' genoemd, hoewel in de betere kringen meesmuilend over '**het aandeel van de kleine man**' werd gesproken. **Posthistorie** werd pas vanaf rond **1960** een serieuze zaak. Daarvoor lag het accent op landen verzamelen. Reeds in de jaren zestig van de vorige eeuw voorzag een enkeling de komende neergang als gevolg van de opkomst van andere middelen van communicatie. Inmiddels is de **brief zelf een anachronisme** geworden: duur en omslachtig. Vanaf het midden van de jaren

1980, toen de hausse over was van de zgn. 'beleggers' in postzegels, zette de **daling** van onze liefhebberij in de westerse wereld ook daadwerkelijk in. De hobby is bij ons in de **volwassen fase** aangeland, maar het is allang **geen volkssport meer**. Sinds de jaren tachtig hebben veel verenigingen en organisaties op filateliegebied hun leden met **80%** of meer zien teruglopen. Het **ontbreken van opvolging** van enige betekenis zal de filatelie **binnen tien jaar** een volkomen ander aanzien geven. Verdwijnen zal zij niet, maar wel veel kleiner worden en zich totaal anders gaan manifesteren dan wij gewend zijn. **Kenmerken van 'onze' filateliebeleving zijn**: fysieke bijeenkomsten, een bestuur, een programma, presentaties, een rondvraag, een verenigingsblad op papier, een rondzending en een clubveiling en soms zelfs een bingo.... **Daar kunnen jongeren zich echt niets bij voorstellen...**

In feite is 'onze' filatelie nog niet zo heel oud. Maar voor onze generaties is de filatelie **nooit anders geweest** dan wij haar hebben gekend. Vandaar de **schok** nu we ons realiseren dat *onze* wereld met de nadruk op 'onze' binnen een jaar of tien ingrijpend zal zijn veranderd en vrijwel zal zijn verdwenen. De houding '**Zal mijn tijd wel duren**' mag voor de liefhebber, maar negeren is (voor besturen en organisaties) **geen optie**. De toekomst is er, maar zal voor de oude garde vrijwel onherkenbaar zijn, want die speelt zich hoofdzakelijk af op het internet.

III. Waarom is er onvoldoende opvolging?

Onze generatie heeft pas laat in de gaten gekregen hoe ernstig de situatie **is**. Besturen hebben onvoldoende visie gehad met hun tijd mee te gaan. We hadden het immers toch gezellig met elkaar? Het overgrote deel heeft zitten pitten toen er nog wel wat te redden viel, want het **breed ter beschikking komen van internet dateert pas van medio jaren negentig**,

toen de meesten van de huidige bestuurders nog op een leeftijd waren dat zij de nieuwe **ontwikkelingen hadden kunnen oppikken**. Zoals reeds in de inleiding gememoreerd waren er al voor de komst van internet spelcomputers en pc's, maar de filatelie heeft zich geen moment als concurrent van die ontwikkeling opgeworpen noch deze omarmd. Nog steeds zijn er **verenigingen zonder website** en nog altijd is het **Nederlandse verzamelgebied niet voor buitenlandse geïnteresseerden online toegankelijk** gemaakt, terwijl er bij de handel en het veilingwezen toch grote belangen spelen. Toen we eenmaal over onze schouder keken, bleken de rijen danig uitgedund.

Niet dat een assertiever opstelling de neergang geheel had kunnen voorkomen. Dat niet, maar het zou wel wat minder zijn geweest. Digitaal en analoog zouden dan dichterbij elkaar zijn gebleven, terwijl nu de gemeenschap van de **internetverzamelaars en die van de traditionele verenigingen geheel los van elkaar** staan. Daarnaast kennen we het verschijnsel dat **jongeren fundamenteel anders leven** dan wij destijds. De huidige arbeidsmarkt is in geen enkel opzicht nog te vergelijken met die uit onze tijd. Hoewel jongeren wel over meer financiële middelen beschikken dan wij destijds is dat meestal onvoldoende om een huis te kopen en een gezin te stichten. Als men al iets **verzamelt, zijn het 'belevingen'**. Men gaat op reis en bij zo'n levenshouding past het verzamelen van fysieke voorwerpen niet.

IV. De gevolgen

Het zal een ieder duidelijk zijn dat nog harder op de trom van de **ledenwerving slaan, geen enkele zin** meer heeft. De verenigingen die nog regelmatig leden bijschrijven stellen vast dat daar **vrijwel geen jongeren** bij zitten. Wie met de gedachte leeft dat internet de problematiek oplost, zit

ernaast. Internet faciliteert de gang van zaken, maar lost het probleem van de ontbrekende opvolging niet op.

Nu we moeten vaststellen dat filatelie geen volkssport meer is en snel kleiner wordt, is het verstandig de onvermijdelijke consequenties daarvan onder ogen te zien en er zo goed mogelijk op te anticiperen. Het is op termijn onmogelijk zowel financieel als wat mankracht betreft de bestaande structuur in stand te houden. Ik schets u het toekomstperspectief binnen tien jaar of eerder:

- Geen grote **tentoonstellingen** meer.
- Van verenigingen **verdampen de financiën**, de **bestuursopvolging**, het **verenigingsblad**, de **rondzending** en de **clubveiling**.
- Bij de verzamelaars **verdamppt de waarde** van hun collectie grotendeels. Ik wil hier een uitzondering maken voor de exclusieve collecties van de '**Club van Monaco**'. Daar spelen andere motieven een rol.
- Materiaal krijgt meer de functie van **interessant object** om te onderzoeken en om over te publiceren dan van **financieel actief**.
- Handel en veilingwezen wacht een **koude sanering**.
- De vermeende redding uit het **Verre Oosten** komt niet. Generaliserend kan worden gesteld dat Aziaten wat het verzamelen betreft sterk geld gedreven zijn. Zodra iets anders beter rendeert, gaat het geld daarheen.

Ik hoor nog iemand tegenwerpen: "En die **hoge veilingprijzen dan?**" Dat is grotendeels **optisch**. Ook de hoge opbrengsten liggen stukken lager voor dezelfde objecten in vergelijking tot enkele jaren terug. Er zijn nog altijd verzamelaars en die gaan gewoon verder zolang hun dat gegeven

is. Jongeren behoren over het algemeen niet tot de kopers. Van het aanbod op veilingen, zelfs op de gerenommeerde, wordt in toenemende mate minder verkocht en nemen de kavels in omvang toe.

V. Vernietigd door internet of juist gered?

Beide. Natuurlijk zijn er **ook jongere verzamelaars**. U ziet ze hier aanwezig in de zaal. Dat zijn ook geen echte jonkies meer, maar ze brengen de gemiddelde leeftijd in dit gezelschap toch maar mooi naar beneden! Zij vormen de **uitzonderingen binnen hun generatie** en zullen de huidige structuren niet in stand houden mochten ze dat al ambiëren. Ze zijn meestal ook terughoudend met het 'uit de kast komen' als verzamelaar. Dan heb je als jongere wat uit te leggen en niemand zet zichzelf graag te kijk. **Filatolie verdiept zich en wordt kleiner en internationaler**. Via een **platform waar Engels** de voertaal is kan men geïnteresseerden **wereldwijd met elkaar verbinden**. Daarin ligt de toekomst. En die speelt zich af buiten de huidige verenigingsstructuur. Via het wereldwijde net kun je met enkele muisklikken vanachter je bureau contact leggen met degenen die op jouw interessegebied wat te vertellen hebben. Dat was vroeger wel anders! Daarmee worden **contacten veel preciezer en gaan dieper** dan de contacten op de traditionele verenigingen nu gemiddeld zijn waar de verzamel- en interessegebieden van veel leden niet op elkaar aansluiten. Onderzoek, het uitwisselen van kennis en publiceren worden belangrijker dan het vullen van het album. Het is dus maar **de vraag hoe erg het nu helemaal is dat op termijn de traditionele verenigingen het loodje leggen**. Via internet kun je diepgaander contact hebben speciaal op jouw interessegebied dan in een vereniging het geval is.

VI. Transitieperiode

Hoe gaan we om met de komende 10 jaar? Oud is er nog en nieuw gaat zijn eigen weg. Jong gaat oud niet opzoeken. Toch willen we de bestaande verzamelaars zo lang mogelijk in de lucht houden, ook bij afnemende mobiliteit. Een aantrekkelijke verenigingswebsite en **gebruik van internet willen maken zijn dan wel de minimumvereisten** die bestuur en leden aan elkaar mogen stellen. Uiteraard mogen verzamelaars doen wat ze willen. Ook afhaken. De verzamelaars die wel willen meebewegen met de nieuwe tijd mogen van hun bestuur verwachten dat ze worden voorbereid op de komende veranderingen. Maak websites **levendiger**, communiceer meer met je leden (flashberichten). Biedt **scholing en oriëntatie** op de filatelie **digitaal** aan. Om maar eens wat te noemen: wie leent er nog boeken uit een verenigingsbibliotheek?

VII. En daarna?

Over ca. 10 jaar, hooguit 15, besta je als vereniging niet meer. Als verzamelaar participeer je in een **platform op jouw gebied** buiten de huidige verenigingsstructuur met Engels als voertaal zonder papier, zonder fysieke bijeenkomsten, maar wel met geïnteresseerde leden van over de hele wereld zoals bijvoorbeeld de Korean Stamp Society nu al doet. Willen we de nieuwe tijd omarmen dan zal er veel meer informatie gedigitaliseerd beschikbaar moeten komen. Je moet dus **vanachter je PC je hobby kunnen beoefenen**. Acceptatie van een kleinere wereld die zich verdiept en die elkaar online ontmoet en ervaringen uitwisselt is het logische vervolg op de huidige ontwikkeling. De alleroudsten reizen straks niet meer en de jongeren hebben wel wat anders te doen dan naar verenigingsbijeenkomsten (wat zeggu?) te komen. In feite moet de **filateliewereld zoals wij die hebben opgebouwd digitaal beschikbaar** komen. Het zal duidelijk zijn dat een dergelijke **mega-operatie** de krachten van een lokale vereniging verre te boven gaat.

VIII. Wat kunnen de KNBF, de NVPH en de Stichting Filatelie doen?

Prioriteit nummer 1 is het Nederlandse verzamelgebied voor het buitenland toegankelijk maken. Dus de NVPH-catalogus, het maandblad en belangwekkende publicaties in de Nederlandse taal over het Nederlandse verzamelgebied overzetten in het Engels en via een internetplatform aanbieden aan buitenlandse verzamelaars. Dat platform actief bemensen in het belang van **alle belanghebbenden** bij de filatelie.

- Verzamelaars.
- Verenigingen.
- Handel en veilingwezen.
- Vertegenwoordigende organisaties zoals KNBF, NVPH en de Stichting Filatelie.

Service verlenen en faciliteren bij het verlengen van het leven van de bestaande verenigingen. Bond, Stichting en NVPH zullen in hun eigen belang fondsen beschikbaar moeten stellen om het bovenstaande te realiseren. Maar ook verenigingen met vermogen zouden kunnen helpen. Tenzij je als bestuur van die organisaties de ambitie hebt te **eindigen als spaarbank**... maar dat is tegenwoordig misschien wel het slechtste perspectief!

Na afloop van dit symposium zullen de organisatoren trachten een samenvatting te maken van wat er allemaal is besproken en aanbevelingen formuleren voor besturen in de georganiseerde filatelie hoe de overgangperiode naar de digitale filatelie vorm kan worden gegeven terwijl de oude, analoge, filatelie nog tenminste een decennium kan blijven bestaan. Er blijft de komende tien jaar ruimte voor twee benaderingen naast elkaar,

maar het is de hoogste tijd voor de analoge wereld om zich de digitale wereld eigen te maken voor zover dat nog niet het geval is.

Uiteraard zijn wij bereid om met bestuurders van gedachten te wisselen of hen te adviseren. Het besef dat het 'nu of nooit' is en het daadwerkelijk zetten van stappen zal van de besturen zelf moeten komen. De digitale wereld zit niet op ons te wachten. Die is ons al ver vooruit.